

SEDAT YENİGÜN KUŞAĞININ İSLAMCILIĞIN OLUŞUM DÖNEMİ ÜZERİNDEKİ YARIDA KALAN ÇABALARI GERİDE NE BIRAKTI?

ÜMİT AKTAŞ 5 Temmuz 2024

<https://www.hertaraf.com/haber-sedat-yenigun-kusaginin-islamciligini-olusum-donemi-uzerindeki-yarida-kalan-cabalari-geride-ne-birakti-umit-aktas-13362>

Sedat Yenigün (1950-1980), Lise son sınıfta iken, 1969 yılında şehit edilen MTTB Ortaöğrenim Komitesi Başkanı Mustafa Bilgi'nin vazifesini devralarak sürdürmüştü; MTTB'nin "sağ-milliyetçilikten" İslamcı bir çizgiye yönelmesi için çaba göstermiştir. 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne girdiği zaman da MTTB ile ilgisini devam ettiren Yenigün, 1977 genel başkanlık seçimlerinde, sağ-milliyetçilikten belirgin bir biçimde ayrılmış, entelektüel derinliğe ve evrensel bir ufka erişmiş bir İslâmıcılığın taşıyıcılığını üstlenen arkadaşlarıyla birlikte MTTB yönetimini de devralmaya çalıştı. Eski nesil yöneticilerin bu tür bir dönüşüme izin vermemesi ve seçimler sonrası bu gençliği dışlaması üzerine İslâmıcı gençler ayrılarak kendilerine başka mecralar aradılar. Dergi ve kitabevi gibi yerlerde toplanan Sedat Yenigün'ün etrafındakiler, İlim ve Kültür Ocağı (İKO) altında teşkilatlandılar. Sedat Yenigün bizzat yayın sürecinde yer aldığı üç-dört derginin yanında 10'dan fazla süreli yayında düzenli olarak yazıyordu. Ama arkadaşlarının çoğundan farklı olarak da bu iki teşkilâtteki gençlere özel olarak mesai sarfediyordu.

1977 sonunda Tepebaşı Gazinosu'nda düzenlenen "İslâmî Diriliş Gecesi" aynı zamanda İslâmıcı gençliğin milliyetçi ideolojiden tam anlamıyla ayrılışını belirginleştiren bir kopma noktası oldu. O meşhur gecede konuşmacılar Necip Fazıl, Ali Bulaç ve "Görünür Kavgada Yerimiz" başlıklı konuşmasıyla Sedat Yenigün'dü. Kalabalıklar arasında MHP'liler de vardı

ve Necip Fazıl “Türk’ün ruh kökü”nden o gece de bahsetmişti. Hemen peşinden konuşan Ali Bulaç üstünlüğün ancak takvada olduğunu, bu tür görüşlerin cahiliye görüşleri olduğunu söyleyince salonda bulunan ülkücüler tarafından taarruza uğramış, onu yakın dostu Sedat Yenigün selâmete çıkarmıştı.[1]

Aklı başında bir İslamcılığın oluşabilmesi için bir çaba içerisinde bulunan Sedat Yenigün’ün bu gayretleri, belli ki Türkiye’yi farklı bir geleceğe taşımak isteyen çevreleri rahatsız etmekteydi. Bu süreçteki tanıklıkları ve okumaları sonucu, kendisi kadar MTTB’yi de milliyetçi/muhafazakâr bir çizgiden bağımsız, yenileşmeci ve İslamcı bir çizgiye doğru götürmek isteyince, kendisini, 1977 yılında genel başkanlığına talip olduğu bu “muhafazakâr” ve cari siyasete eklemiş eğilimin dışında bulur. O zaman ise kendi düşüncelerini, anlayışını ve mücadelesini daha bağımsız bir biçimde ifade edebileceği yeni bir hareketin ve yeni bir derginin inşasına hasreder: İKO ve *İslâmî Hareket*. Ama bu bağımsızlaşma ve özgünleşme çabası, tıpkı Seyyid Kutub, Malcolm X ve Ali Şeriatî gibi örnekliklerde de olduğu gibi, kaçınılmaz bir hesaplaşmaya ve bunun sonucundaki mukadderata doğru gidişe dair de bir karardır.

MTTB’den ayrılması bir açıdan bağımsız bir İslamlaşma çabasını hedeflerken, daha da önemlisi bu tür kuruluşları gençliği karşıt kamplarda ayrıştırmak ve bu kamplar arası çatışmaları kendi kirli siyasetlerini gerçekleştirmek için araçsallaştırmaya çalışan derin güçlerin inisiyatif alanından hiç değilse elinin ve dilinin ulaşabildiklerini kurtarma çabasına da dayanmaktaydı. Ama ülke siyasetini küresel-siyasal oyunun bir parçası haline getirmeye çalışan bu karanlık/derin güçlerin, karşısında en çok ürküntüye kapıldıkları tavır da işte bu bağımsızlık arayışları, bu bilgelik ve erdemdi.

İran devriminin hemen akabinde, Metin Yüksel’in şehadeti (23 Şubat, 1979)’yle ortaya çıkan gerilimi yumuşatmak ve meselenin bir kan davası haline dönüşmemesi için, “Yenigün, Ali Bulaç ile birlikte Beyazıt Camii’nde ortak açıklama yaparak İslâmcıların şiddete bulaşmaması için ellerinden geleni yapacaklarını söylediler... Zira Maraş hadiselerinden sonra bölgeden dinlediği görgü tanıkları da Türkiye’de o yıllar Gladio güçlerinin oynadığı etnik, ideolojik ve mezhebî tezgâhların mahiyetini kavramasını sağlamıştı. Artık 1980 yılına, 30 yaşına eriştiğinde ‘derin devlet’ vakıasına büyük ölçüde vakıf olmuştu ve *İslâmî Hareket* dergisinde de yer yer buna işaret etmeye başlamıştı... Gençlerin şiddetten uzak durup net bir muhalif siyasî çizgiyi eğitim ve kültür üzerinden sürdürmelerini savunuyordu.”^[2]

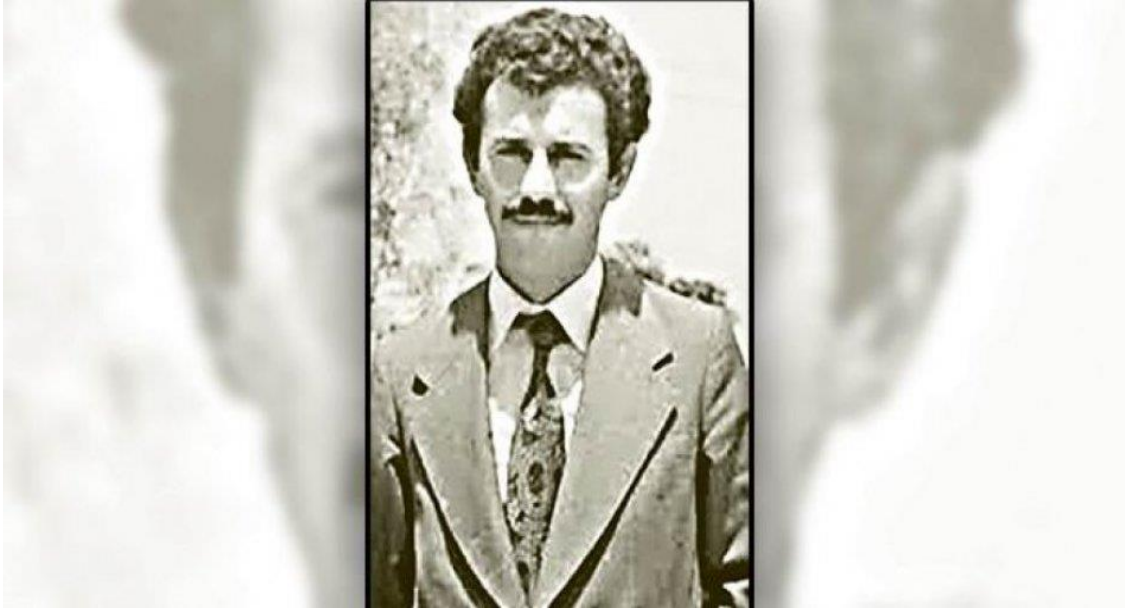
Ama tüm bu çabalar, bu teenni, adanmışlık, derinlemesine kavrayış ve salt heyecana dayanan sürüklenmelerden uzak duruş, bu tefekkür eden akla olduğu kadar derinlemesine bir imana da yakışan tavrın sonucunda ise tıpkı egemen zorbalara katil sürüleri ve çetelerinin Malcolm X’in

yönelimindeki o derin kavrayışı ve feraseti anlamadığı, anlamak istemediği ve hatta belki de daha doğru anladıkları ve asıl tehlikeli olanın Elijahlar değil de Malcolmler olduğuna karar verdikleri gibi, Sedat Yenigün gibilerinin de kotarmaya çalıştıkları oyunu bozabileceğini, dolayısıyla da kendileri için giderek önu alınamaz bir tehlikeye dönüşeceklerini anlayarak nihai kararlarını verirler: Ölüm. Metin'i katledenler, 5 Temmuz günü aynı yerde, Fatih semtinde, Sedat'ı da katlederler. Dolayısıyla 12 Eylül'ün hemen öncesinde öne çıkan bu gençler ülkenin geleceğinden eksiltilirken, bu kararları verenlerin tasavvurlarındaki vasatlık da belirginleşmeye başlar.

Kendisinin, toplumunun ve dünyanın gidişatını sorgulayan, pekiştirilmeye çalışılan zorbalığın ve düşmanlığın yerine barışçı ve insani çizgiler oluşturmaya çalışan Sedat Yenigün gibi yürekli ve verili kalıplara sığmayan insanların eksiltildiği bir tablodaki sapmalar, yozlaşmalar ve trajedilerin bizi getirdiği yer ise ortada. Milli Görüş hareketinin ve Kürtlerin, her şeye rağmen kapitalizme direnen bu kesimlerin de küresel güçlere boyun eğdirildiği bu süreç, maalesef aynı zamanda neredeyse kimsenin İslam adına bir söz söyleyemez hale gelmesine doğru da evril(til)mekte. Oysaki Metin'in ve Sedat'ın mücadelesini verdikleri İslam, Kemalizm'e olduğu kadar kapitalizme de mesafeli, gelenekle olduğu kadar Batı ile de bir hesaplaşma tavrı içerisinde, hakkaniyete dayanan bir toplum kadar kendi modernleşme çizgisini de aramaktaydı.

Yine de ve tüm bunlara rağmen eksik olan bir şeyler vardı. Bir toplumu kendi kökleri kadar hakkaniyete dayanan bir gelecekte de uzak tutan bir yoksunluk ya da yetersizlik. Bir türlü alt edilemeyen bir madunluk ve bir türlü üstesinden gelinemeyen o kritik eşiği aşma çabası. Doğru soruların sorulamayışı ve dolayısıyla da doğru cevapların da verilemeyişi. Öyle ki toplumun tüm olumlu enerjisini birbiriyle boğuşmayla tükettiren bu tepkin tutum, geride acı dolu trajik hikâyeler kadar, şaşkınlıkla yolunu yitirmiş toplumlar bırakmakta. Yarım kalan cümleler, tamamına eremeyen çabalar, umudunu yitirmiş ya da yorgun düşmüş savaşçılar.

“İslamcılığın oluşum dönemindeki yarıda kalan çabalar geride ne bıraktı?”ya dair sorgulamaları sürdürmeye çalışırsak, aslında sorunun, bu kuşağın arayışları ve sorgulamalarının, gençliğin büyük kesimini saran ama farklı sosyolojilere ya da perspektiflere dağılmış bakışların parçaladığı bir yarım yamalaklıklar nedeniyle bütünleştirilememesine dayanmakta olduğunu görürüz. Gerçi tarih bir ağlama duvarı değildir. Sosyopolitik değişim açısından bir fırsat zuhur etmiş ama sözleri ağızlarından (ç)alınan bu kuşak adına başkaları konuşmuş; onlar da verili potansiyeli, yerel ve küresel egemenlerin taleplerine de uygun bir biçimde, kendi iktidar hırslarına araçsallaştırmışlardır.

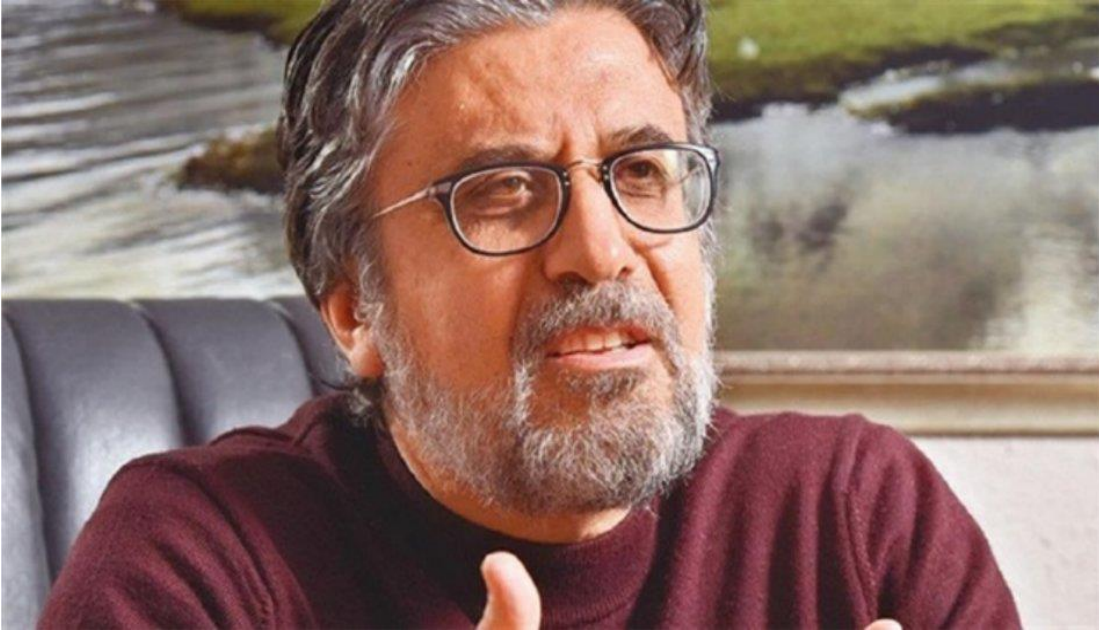

Cumhuriyetçiliğin üzerinde titrediği laikçi Batıcılığın sömürgecilik sonrası koşullarındaki itibarı hayli sarsılmış olsa da, buna muhalif cenahların sorgulamalarını etkili ve olumlu bir dil üzerinden sürdürememeleri, Kemalist iktidarın bu majör dilinin etkilerini üzerlerinden atamamaları ve hatta benimsemeleri, geleceğe dair olumlu ve anlamlı bir bilinç taşımadıklarını ve hâkim söylemsel alanın sınırlılıklarını aşamadıklarını ortaya koymaktadır. Sözelimi dindarlar kendine özgü bir modernliğe yönelime karşı geleneksel eğilimlerin etkilerini ve Doğu-Batı ikilemini aşmakta zorlanmakta; Kürtler demokratik tecrübelerine karşı terörün girdabından bütünüyle kurtularak “sivil” bir siyasete yönelememekte; liberaller siyasal gelgitlerin de etkisiyle laikçi bir siyasallığın ezberlerinden tam olarak kurtulamamakta; sosyalistlerin önemli bir kesimi ulusalcı solun Kemalist bagajından vazgeçememekte; Aleviler Osmanlıdan beri gelen korku duvarıyla ve bunun ürettiği sorunlarla tam anlamıyla yüzleşememektedir.

Kuşağın bazı aydınları zamanla bu durumun farkına varsa da, yine de, Sovyetlerin çöktüğü ve dünyanın çoğulcu bir gidişata yöneldiği bir sürece hazırlıksız yakalanılacaktır. Gerçi bu yeni dünyayı, modernizmin ve hatta post-modernizmin ödünç sözcükleriyle, eleştirel bir perspektiften konuşmanın minör diliyle takip etmek isteseler de artık oldukça geçtir. Birçok önemli isimleri kaybetmişler, Türkiye ile kapitalizmin bütünleştiği neoliberalist bir evrede, büsbütün çaresiz kalmışlardır. Bu durumu görerek, direnmek yerine uzlaşmayı tercih eden Millî Görüş’ün “genç” kuşağı ise her ne kadar arzuladıkları uzlaşmayı yakalayamasalar da, temsil ettikleri bu önemli birikimi, muhalif söyleminden ve eyleminden boşaltılmış siyasal bir figür olarak dünya pazarlarına sürece, kitle ise bu gidişatı sorgulamaksızın izleyecektir. Ve bu

“siyasal” sürüm, İslam dünyası üzerinde, bir önceki Kemalist sürümün etkisini büsbütün ortadan kaldıramasa da, bir ölçüde etkili olacaktır.

İktidarı ele geçirmeyi esas alan biçimsel bir kavrayışın aculluğu, siyasetle din arasındaki gelgitlerin güncelliğiyle ilgili olsa da, aklı başında hiçbir İslamcı için kabul edilebilecek bir söylem ve eylem ortaya konulabilmiş değildir. Çünkü İslami bakış daha derinlikli ve daha çok anlamsaldır. Maneviyatçı, hakkaniyete ve adalete dayanan, akli ve ilmi verileri reddetmeyen, özgürleşmeyi ve yenileşmeyi umursayan bir anlam. Öyle ki insanın yeryüzündeki temel krizi, ne kadar üstü örtülmeye çalışılırsa çalışılsın, varoluşsal bir anlam krizidir. Arzulanan ise Allah’ın önemli bir misyon yüklediği bu varlığın düşürüldüğü acz (zayıf düşürülmüştük)’den kurtarılarak özgürleştirilmesi ve bunun, insana bir çatı teşkil edecek olan bir cemaat/topluluk içerisinde gerçekleştirilmesidir. Kısacası insanı kurtuluşa çağırın ve hakikate yönelen bu seslenişin, buradan kendine illa ki bir iktidar hakkı veya payı çıkarmasa da, toplumsal herhangi bir edime bigâne kalması da düşünülemez.

Akif Emre de bu tip olumlulukların eksiltildiği ve dindar kesimlerin giderek küresel/kapitalist güçlere ısındırıldığı süreçten, daha 2000’li yılların başında, “İslamcılık yaptık da ne oldu?” başlıklı yazısında söz etmişti. Bu süreç ise İslamcılığın kitabî evrenselciliğinden Müslümancılığın cemaatçi yerelliğine yönelişle malûdür. Günümüzde geldiğimiz nokta ise İslamcılığın temel ilkeleri yanında insanlığın da karşıtı olan güçlerin Türkiye’yi getirdiği tıkanma ve iflas noktasıdır. Çeteleşmiş güçlerin siyasete egemen olduğu bu şartlarda, Metin’in, Sedat’ın, Akif’in... eksil(til)diği bir çizginin nasıl bir anlam kaymasına ve kaybına yol açtığı

da ortada. Elbette ki en önemli kayıp ise artık özgürleşmeye ve hakkaniyete dayanan bir İslam ve insanlık adına konuşamama noktasına gelinmiş olunmasıdır.

Nitekim bu gidişatın erken uyarıcılarından biri, Nurettin Topçu da daha 1960'lı yıllarda bu sapmaya dikkat çekmekteydi: "Hak ve iktidar, muayyen ölçüler vererek başkasına ısmarlanan elbise değildir, ancak onlara inananların eseridir. Ancak bu şaşkınlıktan din bezirgânı sahtekârlar faydalanıyor... Halk bilmiyor ki, hiçbirisi dini ruha sahip olmayan bu şarlatanlar halkı din adına soylarken, çiğnenip darbelenen İslam dinidir..."^[3]

[1] Sedat Yenigün'ün biyografisinde, oğlu Halil İbrahim Yenigün'ün, 4 Temmuz 2014 tarihinde Emek ve Adalet Platformu sitesinde kaleme aldığı biyografiden yararlanılmıştır.

[2] Halil İbrahim Yenigün, Anılan yazı.

[3] Nurettin Topçu, Ahlak Nizamı, Dergâh Y. s. 192.